

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА РАДА

Пленарне засідання другої сесії восьмого скликання

Р І Ш Е Н Н Я

29 грудня 2020 року

№ 30

Про Стратегію розвитку малого та середнього підприємництва у Полтавській області на 2021- 2027 роки

Керуючись пунктом 16 частини 1 статті 43, пунктом 1 частини 1 статті 44 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", статтею 9, 10 Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні», з метою створення сприятливих умов для відкриття, ведення і зростання бізнесу та розкриття потенціалу малого і середнього підприємництва,

ОБЛАСНА РАДА ВИРІШИЛА:

1. Затвердити Стратегію розвитку малого та середнього підприємництва у Полтавській області на 2021 – 2027 роки (додається на 59 аркушах).

2. Організацію виконання цього рішення покласти на Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської обласної державної адміністрації, контроль за його виконанням – на постійну комісію обласної ради з питань бюджету та управління майном.

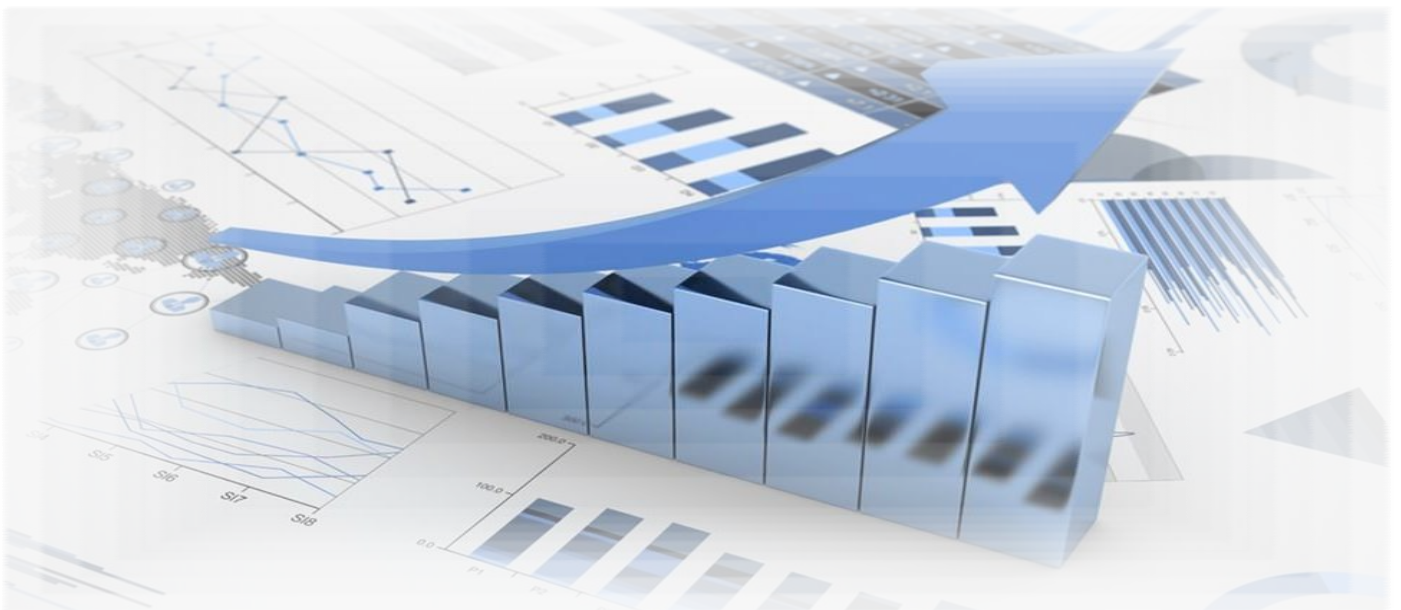
**ГОЛОВА
ОБЛАСНОЇ РАДИ**

О. БЛЕНЬКИЙ

Стратегія

розвитку малого та середнього підприємництва у Полтавській області на 2021- 2027 роки

ДЕПАРТАМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ, ТОРГІВЛІ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення пленарного засідання
другої сесії обласної ради
восьмого скликання
29.12.2020 № 30

СТРАТЕГІЯ
розвитку малого та середнього
підприємництва у Полтавській
області на 2021- 2027 роки

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1. Підхід, методика та процес підготовки Стратегії.....	9
2. Аналіз сучасного стану розвитку МСП регіону.....	11
3. АНАЛІЗ СИЛЬНИХ СТОРІН, МОЖЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ, СЛАБКИХ СТОРІН ТА ЗАГРОЗ РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ (SWOT- АНАЛІЗ).....	14
3.1 Вплив COVID-19 на економічну активність підприємств.....	14
3.2 Конкурентні переваги та результати SWOT-аналізу Полтавської області.....	15
3.3 SWOT-матриця Полтавської області.....	17
3.4 Проблеми, що потребують розв’язання.....	19
4. Стратегічне бачення розвитку МСП регіону. Система цілей та завдань до 2027 року.....	21
5. Стратегічні, операційні цілі і завдання.....	23
5.1 Стратегічна ціль 1. ТЕРИТОРІЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ.....	23
Операційна ціль 1.1. Покращення бізнес-середовища.....	23
Операційна ціль 1.2. Полегшення доступу до фінансових ресурсів...	26
Операційна ціль 1.3. Популяризація підприємницької культури.....	29
Операційна ціль 1.4. Розвиток підприємницьких навичок та покращення кадрового забезпечення МСП.....	31
5.2 Стратегічна ціль 2. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНЕ МАЛЕ І СЕРЕДНЄ ПІДПРИЄМНИЦТВО.....	33
Операційна ціль 2.1. Розбудова ефективної інфраструктури підтримки МСП.....	33
Операційна ціль 2.2. Сталий розвиток креативних індустрій та туризму.....	36
Операційна ціль 2.3. Розвиток підприємництва у сільських/селищних ОТГ	38

5.3	Стратегічна ціль 3. НОВІ РИНКИ ЗБУТУ.....	40
	Операційна ціль 3.1. Підвищення ділової активності підприємців.....	41
	Операційна ціль 3.2. Розвиток екоспрямованого підприємництва.....	42
	Операційна ціль 3.3. Інвестиційна привабливість, сприяння експорту	43
6.	Система моніторингу та оцінки результативності реалізації стратегії..	46
7.	Фінансове забезпечення Стратегії.....	48
	Додатки.....	49

Перелік скорочень

МСП – мале і середнє підприємництво

SWOT–аналіз – аналіз сильних і слабких сторін, можливостей і загроз.

АПК – агропромисловий комплекс.

АРР – агенція регіонального розвитку.

АТО – адміністративно-територіальна одиниця.

ВВП – валовий внутрішній продукт.

ВНЗ – вищі навчальні заклади.

ВСТУП

Підприємництво є головним чинником, який впливає на сталий розвиток економіки регіону та виконує важливі функції щодо забезпечення зайнятості населення, формування конкурентного середовища, усунення диспропорцій на окремих товарних ринках, створення додаткових робочих місць.

Стратегія розвитку малого та середнього підприємництва у Полтавській області на 2021-2027 роки була розроблена на підставі Закону України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні», Закону України «Про розвиток і державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні», Закону України «Про засади державної регіональної політики», з урахуванням проекту Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року: «Розвиток та єдність, орієнтовані на людину» та досвіду реалізації «Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2020 року».

Для розробки проекту Стратегії розвитку малого та середнього підприємництва Полтавської області на 2021-2027 роки розпорядженням голови облдержадміністрації була створена відповідна робоча група, до якої увійшли представники органів місцевого самоврядування (2), регіональний координатор у Полтавській області Проекту «Партнерство для розвитку міст» (ПРОМІС) (1), керівник проектного офісу в м. Полтава проекту «Інтегрований розвиток міст в Україні» (1), фахівці структурних підрозділів облдержадміністрації (7), представник Полтавської торгово-промислової палати (1), громадської організації «Об'єднання соціальних підприємств України» (1), «Соціальне підприємство «Навчально-виробничий центр» (1), науковці Полтавської державної аграрної академії та Полтавського університету економіки і торгівлі (5), представники бізнесу (2). Проведено низку семінарів та дискусій у період з жовтня 2019 року до березня 2020. Крім того для проведення консультацій долучались представники депутатського корпусу Полтавської обласної ради.

З метою забезпечення сталого розвитку області, створення сприятливого середовища для розвитку малого і середнього підприємництва, підвищення рівня інноваційної та інвестиційної активності регіону, робота була спрямована на визначення смарт-спеціалізації Полтавщини. Для цього до складу робочої групи було залучено широке коло науковців, представників бізнесу, громадськості, органів місцевого самоврядування, в тому числі від депутатського корпусу області.

Процес стратегічного планування розвитку малого та середнього підприємництва Полтавської області на період до 2027 року носив відкритий, прозорий характер та був доступний до участі всіх бажаючих і зацікавлених осіб.

Стратегія розвитку малого та середнього підприємництва Полтавської області на період до 2027 року головний плановий документ розвитку підприємництва регіону з урахуванням напрямків реалізації урядової політики щодо розвитку малого та середнього підприємництва, що спрямований на реалізацію таких завдань:

- сприяння розвитку малого та середнього підприємництва (далі – МСП);
- ведення прозорої регіональної політики сприяння розвитку МСП;

координація дій органів влади на регіональному (місцевому) рівні та ефективне використання наявних фінансових ресурсів;

ведення конструктивного діалогу влади та суб'єктів господарської діяльності з питань розвитку й функціонування МСП;

методологічна та консультативна допомога у запровадженні нових видів продукції, використання нових технологій та нових методів управління підприємством;

покращення бізнес-клімату;

гармонізація стандартів виробництва до європейських стандартів.

Стратегічна місія: ефективна бізнес та інвестиційна інфраструктура, активізація інвестиційної діяльності МСП. Створення сприятливих умов для відкриття, ведення і зростання бізнесу та розкриття потенціалу МСП

Стратегію передбачається реалізувати до 2027 року.

Кількісні цілі Стратегії

Результат виконання Стратегії	Індикатор досягнення результату	Базовий показник	Цільовий показник
		2019	2027
Зростання кількості підприємств та зайнятого населення	Кількість малих та середніх підприємств, одиниць	11424	13000
	Кількість зайнятих на суб'єктах МСП, тис. осіб	286,6	315
Зростання ролі МСП у реалізації продукції підприємств	Реальний обсяг реалізованої продукції суб'єктів МСП, млрд. грн	174,8	190
	Частка реалізованої продукції суб'єктів МСП від загального обсягу реалізації продукції всіх суб'єктів господарювання, %	59,0	67
Зростання експортного потенціалу МСП регіону	Частка експортерів серед МСП, %	5	7

Для досягнення мети Стратегії визначено три **стратегічні цілі**, які базуються на результатах здійсненого аналізу у поєднанні із кращими міжнародними практиками.

Схема Стратегії розвитку Полтавської області на 2021-2027 роки

Стратегічна місія		
Ефективна бізнес та інвестиційна інфраструктура, активізація інвестиційної діяльності		
Стратегічні цілі		
1. Територія сприятливих умов ведення бізнесу	2. Конкурентоспроможне мале і середнє підприємництво	3. Нові ринки збуту
Операційні цілі (напрями)		
1.1 Покращення бізнес-середовища	2.1 Розбудова ефективної інфраструктури підтримки МСП	3.1 Підвищення ділової активності підприємців
1.2 Полегшення доступу до фінансових ресурсів	2.2 Сталий розвиток креативних індустрій та туризму, соціального підприємництва	3.2 Сприяння розвитку екоспрямованого підприємництва
1.3 Популяризація підприємницької культури	2.3 Розвиток підприємництва у сільських/селищних ОТГ	3.3 Сприяння експорту
1.4 Розвиток підприємницьких навичок та покращення кадрового забезпечення		

1. ПІДХІД, МЕТОДИКА ТА ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ СТРАТЕГІЇ

Порядок розроблення регіональної стратегії розвитку малого та середнього підприємництва та плану заходів з її реалізації, визначається рекомендаціями щодо довгострокового планування розвитку малого та середнього підприємництва на рівні регіонів та територіальних громад, які розроблені проектом технічної допомоги FORBIZ у межах ініціативи Європейського Союзу EU4Business за участі Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

Стратегічне бачення розвитку МСП регіону – перспектива економічного та інноваційного розвитку МСП регіону в довгостроковому періоді з урахуванням його унікальних особливостей.

Нова політика регіонального розвитку МСП базується на дотриманні наступних принципів:

<i>Чіткий розподіл сфер відповідальності між місцевою владою та представниками бізнесу</i>	передбачає чіткий розподіл сфер відповідальності між місцевою владою та бізнесом у тому, що стосується розвитку підприємництва в цілому та сектору МСП зокрема
<i>Фіскальна відповідальність</i>	полягає в забезпеченні ефективного використання бюджетних коштів на всіх рівнях, виходячи з поточної політики місцевих органів влади
<i>Партнерство та співпраця у сфері розбудови сприятливих умов для розвитку МСП.</i>	включає побудову культури партнерства та співробітництва, орієнтованої на взаємодію громадян та публічних інституцій щодо розвитку. Застосовується до встановлення міцних відносин на основі довіри, як вертикально між національними, регіональними та місцевими установами, так і горизонтально – між місцевими органами влади та різними зацікавленими сторонами, включаючи приватний та соціальний сектори
<i>Прозорість та передбачуваність економічної політики розвитку МСП</i>	вказані компоненти є запорукою ефективної взаємодії між владою, бізнесом та жителями регіону
<i>Прийняття рішень на основі доказів</i>	заплановані заходи повинні базуватися на основі отриманого досвіду, зібраних даних, висновків, рекомендацій, аналізів та оцінки для забезпечення та підтримки високих стандартів управління та реалізації регіональної політики
<i>Сталі інвестиції</i>	принцип сприяє побудові кругової економіки, яка максимізує ефективне використання ресурсів і зменшує утворення відходів. Означає співпрацю та координацію в різних сферах діяльності

<i>Державно-приватне партнерство у сфері розбудови сприятливих умов для розвитку МСП</i>	передбачає, що Стратегія є спільним документом бізнесу і влади у сфері розвитку МСП
--	---

2. Аналіз сучасного стану розвитку МСП регіону

Підприємництво є надзвичайно важливим для забезпечення сталого економічного розвитку регіону і виконує в економіці області важливі функції з формування конкурентного середовища, створення істотної конкуренції монопольним утворенням, усунення диспропорцій на окремих товарних ринках, створення додаткових робочих місць і скорочення безробіття, активізації інноваційних процесів, швидкого насичення ринку товарами та послугами.

Протягом 2014 – 2015 років в області відбувалось скорочення чисельності представників малого та середнього бізнесу обумовлене змінами в податковому законодавстві. Така тенденція була характерною для всіх регіонів, переважно це були «сплячі» підприємства, що не проводили діяльності.

Починаючи з 2016 року позитивна динаміка чисельності малих та середніх підприємств почала поступово відновлюватись. Так, у 2018 році кількість малих підприємств зросла на 8% і становила 10345 одиниць (по Україні зросла на 5%), кількість середніх підприємств зросла на 6% і становила 600 одиниць (по Україні – на 8%).

У 2019 році в області працювало 11424 малих і середніх підприємств (що на 4,4% більше ніж у 2018 році), зокрема малих – 10753, що на 4% більше, ніж у попередньому році та середніх – 671, що на 12% більше, ніж у 2018 році.

Збільшилась порівняно з 2018 роком також кількість фізичних осіб підприємців на 11,2%, станом на 01.01.2020 зареєстровано 55830 одиниць, що більше на 5631 одиниць порівняно з минулорічним показником.

Фінансовий результат до оподаткування по більшості середніх та малих підприємствах за результатами 2019 року був позитивний, зокрема 75% середніх підприємств та 76% малих підприємств отримали прибуток.

Питома вага кількості малих підприємств становила 94,0% (по Україні – 95,2%), середніх – 5,9% (по Україні – 4,7%).

Кількість суб'єктів середнього підприємництва у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення у 2019 році становила 5 одиниць, що є кращим показником порівняно з 2018 роком – 4 одиниці. Серед регіонів України область посідає 3 місце після м. Києва (13 підприємств) та Київської області (6 підприємств), маючи однакові показники з Дніпропетровською, Харківською та Чернігівською областями – 5 підприємств.

Малих підприємств на 10 тис. населення – 77 одиниць, 8 місце серед областей України, що є значно кращим результатом порівняно з 2018 роком, коли область знаходилась на 13 місці.

Частка обсягу реалізованої продукції малими і середніми підприємствами та ФОП становить 59,5% від загальнообласного обсягу, в тому числі суб'єктами середнього підприємництва – 35,6%, малого бізнесу – 15,8% (з урахуванням мікропідприємств), ФОП – 8,1%.

Найбільша кількість підприємств малого бізнесу працює в роздрібній торгівлі 2665 (25%) та сільському господарстві 2582 (24%), у промисловості 1186 (11%), у сфері операцій з нерухомим майном 1019 (9,5%), будівництві 948

(9%) , решта – у сфері надання послуг та професійній діяльності.

Середній бізнес переважно зосереджений у промисловості 188 (30%), сільському господарстві 149 (28%), охороні здоров'я 116 (17,2%) торгівлі 84 (12%), будівельній галузі 27 (5%), решта – фінансова діяльність, телекомунікації, послуги готелів та харчування.

В регіональній структурі обсягу реалізованої продукції частка середніх підприємств становить 41% (по Україні – 42%), малих – 17% (по Україні – 19%).

Показники малого та середнього підприємництва у 2019 році

	Кількість підприємств за їх розмірами, одиниць		Кількість підприємств на 10,0 тис. осіб наявного населення за їх розмірами, одиниць		Частка обсягу реалізованої продукції підприємств за їх розмірами, у % до загального обсягу реалізації		Частка найманих працівників на підприємствах за їх розмірами, у % до загальної кількості найманих працівників	
	середні	малі	середні	малі	середні	малі	середні	малі
Україна	17745	362336	4	86	42,1	19,5	48,0	25,9
Полтавська	671	10753	5	77	40,7	17,4	62,4	23,6
Суміжні області								
Дніпропетровська	1447	29681	5	93	25,0	15,2	39,5	20,1
Київська	1041	19999	6	113	38,38	21,7	49,0	28,8
Кіровоградська	418	8330	4	89	53,9	34,7	58,9	33,2
Сумська	418	5796	4	54	60,0	22,7	63,8	24,9
Харківська	1281	23750	5	89	50,7	29,4	60,6	28,5
Черкаська	522	9175	4	77	50,1	20,8	58,0	29,0
Чернігівська	439	5998	5	60	62,7	37,3	68,4	26,8
Області, близькі по ВРП								
Львівська	1068	19389	4	77	44,1	26,8	56,9	28,6
Одеська	958	24890	4	105	41,9	30,3	50,7	37,7

Мале і середнє підприємництво виконує важливу соціальну функцію. У секторі малого і середнього підприємництва працює 86% усіх найманих осіб, які працюють в основному в промисловому секторі, сільському господарстві, торгівлі та будівництві. Ці галузі знаходяться під впливом зовнішніх чинників,

зокрема сільськогосподарське - виробництво від погодних умов та сезонних циклів, торгівля – від купівельної спроможності населення.

Політика розвитку малого і середнього підприємництва в подальшому повинна сприяти диверсифікації напрямів діяльності МСП.

Інфраструктура підтримки малого та середнього бізнесу Полтавської області представлена наступними інституціями: бізнес-центри -11, бізнес-інкубатори - 4, технопарки – 6, небанківські установи (кредитні спілки) – 14, фонди підтримки підприємництва – 11, громадські об'єднання підприємців – 286, кількість координаційних рад – 32.

Рейтинг легкості ведення бізнесу (*Doing Business*), дозволяє визначити якість правил регулювання підприємницької діяльності, що підвищують чи обмежують ділову активність, та їх застосування у регіонах України. Вищі оцінки у індексі свідчать про краще та простіше регулювання бізнесу, а також сильніший захист прав власності. За регіональним рейтингом *Doing Business* Полтавська область знаходиться на 13 місці (294 бали). Четвірка лідерів: Вінницька область (334 бали), Івано-Франківська (332 бали), Житомирська (313 балів), м. Київ (311 балів).

Оцінка легкості ведення бізнесу, яка здійснюється за шістьма показниками, зокрема створення підприємства (16 місце), одержання дозволів на будівництво (25 місце), оформлення земельної ділянки (4 місце), приєднання до електромереж (5-6 місце), сплата місцевих податків (9-14 місце), надання електронних сервісів (16-20 місце), зазначає проблемні напрямки, які потрібно коригувати та розвивати.

Відтак, діловий клімат Полтавщини є більш сприятливим для підприємництва, ніж в інших регіонах. Перелік найбільш гострих проблем, які обмежують зростання бізнесу в регіоні, збігаються із загальноукраїнськими. Крім того, загальна незахищеність бізнесу, непрофесійний менеджмент МСП і організаційно слабкі бізнес-об'єднання також сповільнюють розвиток сектору МСП області.

Темпи зростання малого підприємництва в регіоні свідчать про його достатній внутрішній потенціал, а результати аналізу розвитку в умовах ринкових реформ - про необхідність формування та проведення регіональної політики щодо підтримки малого підприємництва, що відповідає стратегічним векторам розвитку економіки області.

3. АНАЛІЗ СИЛЬНИХ СТОРІН, МОЖЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ, СЛАБКИХ СТОРІН ТА ЗАГРОЗ РОЗВИТКУ СЕКТОРА МСП (SWOT-АНАЛІЗ)

3.1 Вплив COVID-19 на економічну активність підприємств

Безпрецедентні карантинні заходи, які були застосовані через спалах COVID-19 призвели до звуження попиту та падіння обсягів торгівлі, та вплинули на розвиток малого і середнього підприємництва області. Попри прогнозоване подальше відновлення у 2021 році у цілому економіки області показники розвитку економіки регіону не досягнуть докризового рівня. Оскільки при здійсненні операційної діяльності в умовах карантину підприємства найчастіше потерпали через втрату/ погіршення ділових зв'язків, невчасні поставки товарів/робіт/послуг, нестачу обігових коштів, що в цілому негативно вплинуло на господарську діяльність підприємств.

Запровадження Урядом країни жорстких заходів щодо поширення COVID-19 погіршило показники діяльності підприємств. Найбільше від запроваджених заходів постраждав споживчий попит, як унаслідок погіршення споживчих настроїв через ризик захворювання, а надалі – погіршення ситуації на ринку праці у зв'язку із закриттям та призупиненням діяльності окремих виробництв та уповільненням зростання реальної заробітної плати. На відміну від попередніх криз найбільш постраждалим виявився сектор послуг, зокрема заклади громадського харчування, спортивні та культурно-масові установи, пасажирські перевезення. Додатковим негативним фактором впливу на економіку області було падіння світової торгівлі, зокрема торгівлі послугами. Останнє стало результатом закриття кордонів, що суттєво вплинуло насамперед на внутрішній та рекреаційний туризм.

Уряд України пом'якшив зовнішній тиск на бізнес за рахунок надання деяких пільг і знижок, а також мінімальної компенсації заробітної плати для роботодавців. Усі ці заходи мають дещо послабити навантаження на бізнес, проте, це не суттєво вплине на загальне зниження ділової активності та не компенсує суттєвої втрати прибутків.

Законодавчі ініціативи для підтримки громадян і бізнесу у період дії карантинних заходів для запобігання поширенню в Україні COVID-19 були ухвалені Верховною Радою 4 грудня 2020 року.

Передбачено надання одноразової матеріальної допомоги у розмірі 8 тис. грн найманим працівникам, які втратили частину заробітної платні внаслідок запровадження карантинних обмежень, та фізичним особам-підприємцям (ФОП), які втратили частину доходу внаслідок карантину.

Підприємства, що зупиняють роботу в разі запровадження жорсткого карантину, отримають компенсацію витрат на сплату єдиного соціального внеску за найманих працівників. Розмір одноразової компенсації становитиме середньомісячну суму ЄСВ з розрахунків останніх 10 місяців.

Передбачається, що більше 1,6 мільйона українців отримають виплати, а загальний обсяг за цим напрямком становитиме 10 млрд грн.

Крім того, продовжується дія:

- ліцензій компаніям на продаж алкоголю на період карантину, а також протягом трьох місяців після його закінчення;
- документів дозвільного характеру на період карантину та протягом трьох місяців після його закінчення;
- строк дії договорів оренди державного та комунального майна, які закінчуються у період карантину, та протягом одного місяця з дня його закінчення. Не нараховується та не сплачується плата за оренду державного або комунального майна.

Передбачено низку податкових стимулів для громадян, малого й середнього бізнесу на період можливого оголошення карантину.

Зокрема, списується податковий борг платникам податків у разі, якщо сукупний розмір боргу платника за всіма податками та зборами не перевищує 3060 грн.

Платники єдиного податку I групи звільняються від сплати цього податку за грудень 2020 року та січень – травень 2021 року.

Також до 29 грудня 2021 року відстрочено погашення податкового боргу платників податків – фізичних осіб, зокрема самозайнятих осіб, що в загальній сумі не перевищує 6800 грн.

Ці податкові стимули допоможуть бізнесу не накопичити податкові борги, якщо доведеться призупинити діяльність. У комплексі з іншими заходами це дасть змогу підприємцям підготуватися до можливого локдауну і пройти його без серйозних втрат.

Крім того, прийнято зміни до Закону «Про внесення змін до статті 28 Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» № 1073-IX в частині розширення переліку напрямків, за якими можуть використовуватися кошти Фонду з боротьби з наслідками епідемії коронавірусу. Зокрема, для виплати одноразової матеріальної допомоги громадянам у разі посилення карантину; матеріальної допомога бізнесу для збереження робочих місць; одноразової компенсації бізнесу для сплати ЄСВ за найманих працівників.

3.2 Конкурентні переваги та SWOT-аналіз сектора МСП

Набуття чинності Угоди про Асоціацію України та ЄС з 1 січня 2016 року, дає можливість вітчизняному малому і середньому бізнесу вийти на ринок Європейського Співтовариства. Разом з тим, існує ряд викликів і загроз, як і певних можливостей для МСП в світлі євроінтеграційних тенденцій. Отже, наразі, є актуальним питання усунення існуючих слабких сторін і впровадження регуляторних норм і принципів ведення бізнесу, що дозволить вітчизняному малому і середньому підприємству конкурувати з європейськими товарами та послугами на належному рівні.

Сектор МСП області має ряд конкурентних переваг порівняно з іншими регіонами, які полягають у здатності МСП регіону здійснювати певну економічну діяльність більш ефективно порівняно з іншими. Конкурентні переваги ґрунтуються на особливостях розвитку сектора МСП регіону і

проведеного SWOT – аналізу. SWOT – аналіз малого та середнього бізнесу області, що наводиться у додатку 1, дає можливість дослідити його сильні та слабкі сторони, а також сформулювати загрози і можливості для його розвитку, визначити відповідність вище наведеним ініціативам з розвитку МСП. Блок «Можливості» є одночасно рекомендаціями стосовно тих напрямків, які потрібно вдосконалювати та розвивати для усунення слабких сторін МСБ регіону (додаток 2).

Для визначення, слабких та сильних сторін сектора МСП, його конкурентних переваг у соцмережах (на сайті бізнес-центру, створеного на базі Вищого навчального закладу „Полтавський університет економіки та торгівлі”) у жовтні 2019 року розміщено відповідну анкету з 12 запитань. В анкетуванні взяли участь 56 підприємств. Анкетуванням визначено, що головними чинниками, які заважають розвитку бізнесу підприємства, є:

- занадто високі ціни на енергоносії та низька енергоефективність (45% відповідей);
- дефіцит кваліфікованої робочої сили, плинність кадрів (41%);
- брак обігових коштів (40%);
- висока вартість сировини та матеріалів (38%);
- надмірний регуляторний тиск (20%);
- відсутність доступного, довготривалого фінансування та високі ставки за кредитами (17%);
- зростання витрат на виробництво (17%);
- корупція (7%).

Суб'єкти господарювання основними загрозами на шляху розвитку малих та середніх підприємств області зазначили зношеність основних фондів, високий рівень монополізму в транспортній та енергетичних сферах та територіальну диференціацію. Діяльність майже половини МСП регіону (51,1%) обмежена власним регіоном.

Підприємства серед першочергових заходів розвитку МСП зазначили на необхідність оптимізації регуляторного середовища, стимулювання модернізації виробництва, впровадження енергоефективних заходів та розширення доступу до ринків збуту, зокрема експорту. На даний час роль МСП у зовнішній торгівлі є досить обмеженою. Лише близько 5% МСП ведуть діяльність з експорту товарів та послуг. Впровадження стандартів безпечності харчової продукції та екологічної безпеки створюють додаткове навантаження на МСП.

Бізнес регіону має сподівання на допомогу з боку органів місцевої влади. Зокрема, вдосконалення та збільшення обсягів фінансово-кредитної підтримки розвитку МСП, в т.ч. стартапів, покращення якості адміністративних послуг, пов'язаних з відкриттям та веденням бізнесу та ефективного діалогу з органами місцевої влади. Майже 17% підприємців вважають обмежений доступ до фінансів перешкодою для ведення бізнесу, а відтак актуальною проблемою для підприємців області залишається залучення зовнішнього фінансування.

Таким чином, важливим напрямком покращення бізнес-середовища регіону є сприяння подальшому підвищенню ефективності діалогу бізнесу та влади.

Такий діалог поліпшить спроможність розбудови регіональної політики з урахуванням інтересів бізнесу та поліпшить рівень взаємної довіри.

Висвітлені вище проблеми, визначили коло ініціатив, що є пріоритетними для органів місцевої влади у сфері підтримки розвитку МСП, зокрема:

- покращення регуляторного середовища;
- сприяння підвищенню ефективності діалогу бізнесу та влади;
- полегшення доступу МСП до ресурсів;
- сприяння виходу на нові ринки.

На основі характеристики сектора МСП регіону і SWOT-аналізу, а також під час обговорень робочою групою, були визначені **конкурентні переваги** сектора МСП області:

1. Розвинені міжрегіональні та міжнародні соціально-економічні зв'язки;
2. Впровадження МСП регіону принципів соціально відповідального бізнесу
3. Готовність експортерів - виробників підвищувати якість продукції до стандартів ЄС
4. Наявність в регіоні програм розвитку МСП, які передбачають надання фінансової підтримки з обласного та місцевих бюджетів підприємствам малого та середнього бізнесу
5. Наявність потужної курортно - рекреаційної та туристичної галузі
6. Впровадження органічного землеробства, садівництва та ягідництва
7. Впровадження енергоощадних технологій на підприємствах

3.3. SWOT-матриця Полтавської області

У даному розділі наведені стратегічно важливі логічні взаємозв'язки між внутрішніми (сильні та слабкі сторони) та зовнішніми (можливості та загрози) факторами, які були виявлені на основі SWOT-аналізу (додаток 1). Зазначені зв'язки дозволяють визначити стратегії подальших дій, в основу яких можуть бути покладені наступні чинники: порівняльні переваги, тобто найбільш важливі сильні сторони, які спираються на зовнішні можливості та можуть надати істотний поштовх для розвитку регіону; виклики, тобто використання зовнішніх сприятливих тенденцій для зменшення вразливості регіону та мінімізації негативних наслідків існування його слабких сторін; ризики, тобто врахування найбільш імовірних зовнішніх загроз, які впливають на найбільш слабкі сторони регіону.

Порівняльні переваги (визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей) (додаток 3)

Сильними сторонами сектору МСП Полтавщини є:

- здатність надавати послуги в невеликих обсягах у віддалених населених пунктах, наявність природних ресурсів, придатних для різних видів підприємницької діяльності (земельні, водні, лісові та ін.), сприятливих кліматичних умов та великої кількості продуктивних сільськогосподарських земель; розвинутого агропромислового комплексу, сформованого на базі

тваринництва та рослинництва, в тому числі органічного землеробства, рибальства, садівництва; харчової галузі; наявність значної кількості інвестиційних проєктів.

- значна кількість працюючих на підприємствах МСП у забезпеченні соціально-економічного розвитку області (працює майже 75% від усіх найманих осіб).

- розвиток органічного землеробства за рахунок адаптації національної системи технічних стандартів і правил безпечності харчових продуктів до вимог ЄС.

- наявність потужного промислового (машинобудування, хімічна промисловість) та добувних комплексів з ланцюжками «сировина-виробництво-збут». Область посідає друге місце серед інших регіонів за обсягом реалізованої промислової продукції, а також забезпечує істотну частку національного виробництва продукції каменю, піску та глини (40%), вугілля кам'яного (35%); машин та обладнання для металургії (87%) тощо.

- наявність розгалуженої мережі закладів вищої освіти.

- наявність значних рекреаційних ресурсів та зростання зацікавленості населення України у внутрішньому туризмі, що дозволяє успішно розвивати курортно-рекреаційний комплекс та сільський зелений туризм.

Виклики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей)

- проведення послідовної політики щодо зростання обсягів фінансової підтримки МСП за рахунок обласного і місцевих бюджетів можуть слугувати стимулом для збільшення нових робочих місць, реалізації важливих для регіону бізнес-проєктів.

- зростання зацікавленості населення України у внутрішньому туризмі (курортно-рекреаційному, медичному, екологічному та сільському зеленому туризмі) та активна політика з підтримки малого та середнього бізнесу створить можливості для розвитку туристичної мережі та надання послуг в сфері туризму.

- забезпечення якісної професійної підготовки кадрів. Протягом останніх років в області спостерігається посилення відтоку населення та загострення браку кваліфікованих кадрів. Існує гостра потреба у робітничих кадрах. Одночасно матеріально-технічна база професійної (професійно-технічної) освіти є застарілою та не дозволяє забезпечити якісну підготовку робітників з урахуванням сучасних вимог роботодавців.

Ризики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз)

- відсутність достатньої фінансової підтримки суб'єктів, доступності кредитування та нестача власних обігових коштів посилюватиме такі слабкі сторони МСП як неможливість проведення енергоефективних та інноваційних заходів, заміни зношеного та морально застарілого обладнання, і як результат, випуск продукції, що не відповідає стандартам якості ЄС, висока собівартість продукції.

- складність доступу до каналів збуту. Частими є випадки, коли доступ до мереж оптовиків і дистриб'юторів для МСП є закритим.

- слабка інфраструктура із підтримки МСП. Проникнення та вплив бізнес-інкубаторів, технологічних парків, інформаційно-консультаційних організацій та об'єднань суб'єктів підприємництва є незначною.

- конкуренція із зарубіжними виробниками, які в силу економічної політики країн походження є більш ефективними та мають конкурентну перевагу за ціною.

З огляду на визначені проблеми та перешкоди цільовими орієнтирами регіональної політики розвитку підприємництва мають стати (додаток 4):

збільшення кількості діючих суб'єктів малого підприємництва, підвищення рівня ділової активності, стимулювання розвитку та поширення місцевих підприємницьких ініціатив; покращення ресурсного та матеріального-технічного забезпечення суб'єктів підприємництва та підвищення рівня ефективності їх фінансово-господарської діяльності;

створення умов для активізації інтеграційних та кооперативних процесів між суб'єктами малого підприємництва та іншими секторами економіки; розвиток

інституційного забезпечення суб'єктів підприємництва; посилення мотивації населення до підприємницької діяльності;

дієва та агресивна протидія рейдерству і протиправному захопленню майна, активів, власності; зниження трансакційних витрат суб'єктів комерційної господарської діяльності, формування дієвих умов для розвитку конкуренції. Реалізацію таких завдань доцільно здійснювати через:

- протидії рейдерству;
- формування системи ефективною міжгалузевої та міжсекторної кооперації (кластерів) для забезпечення ресурсощадних виробничих циклів,
- фінансово-економічне стимулювання запровадження суб'єктами МСП інноваційних, енергозберігаючих технологій;
- розширення можливостей малих підприємств до реалізації інвестиційних проектів і інноваційних програм, розширення можливостей функціонування мережі суб'єктів фінансово-інвестиційної підтримки, а також їх мотивації до покращення доступу підприємств до інновацій та інвестицій.

Аналіз зацікавлених сторін, які проводили ґрунтовний аналіз проблем розвитку МСП наводиться у додатку 5.

3.4. Проблеми, що потребують розв'язання

Здійснивши ґрунтовний аналіз стану та тенденцій розвитку МСП в області, в тому числі SWOT-аналіз, визначено такі особливості МСП в регіоні:

розвиток МСП пов'язаний з багатьма іншими стратегіями та програмами; існує потреба швидкої переорієнтації торгівлі та послуг на ринки ЄС та інші регіони;

необхідним є посилення інституційної спроможності регіонального Агентства розвитку малого та середнього підприємництва;

органи місцевої влади мають важливі функції МСП, реалізація яких потребує вдосконалення;

інфраструктура підтримки МСП потребує розширення та удосконалення якості надання послуг;

МСП регіону мають значні можливості, зокрема і експортні; наявність сільських територій з низькою щільністю населення.

На відміну від великих підприємств, що мають доступ до ресурсів, МСП зацікавлені в покращенні регуляторного середовища та інвестиційного клімату, оскільки в довгостроковій перспективі ці фактори значним чином покращують шанси МСП на виживання та зростання. Однак, МСП не вистачає ресурсів та ефективного діалогу з владою; вони стикаються із сильною конкуренцією, нестабільним регуляторним середовищем, бюрократією. МСП потребують послуг з підтримки ведення бізнесу.

Інноваційні МСП та новостворені МСП часто стикаються зі значними труднощами в залученні фінансових ресурсів через брак кредитної історії і відсутність венчурного капіталу. Проблему допоможе вирішити використання інструментів державно-приватного партнерства в цілях мобілізації фінансових ресурсів та підвищення поінформованості МСП про можливості міжнародних програм.

Основними перешкодами для виходу МСП регіону на міжнародні ринки виступають відсутність партнерів і інформації, обмежений доступ до фінансових ресурсів, обтяжливі процедури торгівлі. Для розвитку МСП заважають структурні деформації існуючої економіки області. Зокрема, переважна спеціалізація промислового комплексу на виробництві проміжних продуктів з низьким ступенем переробки сировини (близько 90% промислового виробництва припадає на добувну промисловість, хімічну, машинобудування).

Також існують інші проблеми, які заважають ефективному функціонуванню МСП (таблиця 6):

значний відсоток населення працездатного віку, що працюють за межами регіону та України, а також низький рівень продуктивності праці;

не дотримання чесних умов конкуренції на ринку;

низький рівень прямих іноземних інвестицій та обмежений обсяг інвестування в експортоорієнтовані підприємства;

значна частка неформального (тіньового) сектору економіки;

недостатнє фінансування програм підтримки МСП за рахунок коштів місцевих бюджетів;

недостатній розвиток соціального підприємництва задля вирішення соціальних і екологічних проблем;

ринок майже половини МСП обмежений власним регіоном.

4. Стратегічне бачення розвитку МСП. Система цілей та завдань до 2027 року

Стратегічне бачення Полтавщини визначає бажану позицію, яку посяде область в економічній, соціальній, екологічній та інноваційній сфері після реалізації Стратегії, було сформоване на підставі оцінки показників діяльності МСП області (додаток 7), пропозицій учасників робочих груп та з урахуванням результатів громадського обговорення, анкетування підприємств малого та середнього бізнесу, проведеного у форматі он-лайн опитування.

Полтавщина – економічно самодостатній, промисловий, екологічно чистий і туристично-привабливий регіон із високорозвиненим промислово-аграрним комплексом.

Головна мета - конкурентоспроможні, інноваційні та соціально відповідальні суб'єкти малого та середнього бізнесу, які є запорукою сталої економіки області. Досягнення стратегічного бачення Полтавщини забезпечуватиметься шляхом впровадження трьох стратегічних напрямів діяльності, які відповідають стратегічним цілям Стратегії, які можуть бути вирішені у довгостроковій перспективі та відповідати інтересам і пріоритетним потребам сектора МСП та забезпечувати формування сприятливого бізнес-середовища.

Визначені стратегічні цілі передбачають систему операційних цілей та завдань, досягнення яких забезпечує покроковий рух у напрямку впровадження стратегічного розвитку Полтавської області:

1. ТЕРИТОРІЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ
2. КОНКУРЕНТОСПРОЖНЕ МАЛЕ І СЕРЕДНЄ ПІДПРИЄМНИЦТВО
3. НОВІ РИНКИ ЗБУТУ.

Координація завдань із регіональними програмами та іншими документами, пов'язаними з розвитком підприємництва

Складові інших документів	Завдання оперативної цілі щодо розвитку МСП				
	Завдання 1	Завдання 2	Завдання 3	Завдання 4	Завдання 5
Стратегія розвитку МСП в Україні					
Стратегічний напрям 1 Покращення нормативно-правового, інституційного та оперативного середовища	*				
Стратегічний напрям 2 Покращення доступу до фінансування		*			
Стратегічний напрям 3	*				

Спрощення податкового адміністрування					
Стратегічний напрям 4 Популяризація підприємницької культури	*				
Стратегічний напрям 5 Сприяння експорту			*		
Стратегічний напрям 6 Посилення конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу	*			*	*
Державна стратегія регіонального розвитку					
Ціль 1. Формування згуртованої країни в соціальному, економічному, екологічному та просторовому вимірах					
Операційна ціль 1 Стимулювання точок економічного зростання	*				
Операційна ціль 2 Розвиток інфраструктури для підтримки надання державних послуг та підвищення інвестиційної привабливості територій	*				
Ціль 2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів					
Операційна ціль 1 Сприяння розвитку підприємництва, підтримка інтернаціоналізації бізнесу у секторі МСП	*	*	*		
Операційна ціль 2 Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічності регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів		*		*	

5. Стратегічні, операційні цілі і завдання

5.1 Стратегічна ціль 1. ТЕРИТОРІЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Стратегічна ціль 1. ТЕРИТОРІЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ			
Операційна ціль 1.1.	Операційна ціль 1.2.	Операційна ціль 1.3.	Операційна ціль 1.4.
Покращення бізнес середовища	Полегшення доступу до фінансових ресурсів	Популяризація підприємницької культури	Розвиток підприємницьких навичок та покращення кадрового забезпечення

Операційна ціль 1.1 Покращення бізнес середовища

Покращення якості ділового середовища, зменшення регуляторного навантаження на бізнес, налагодження діалогу між бізнесом та владою, стимулювання розвитку конкурентоспроможності та інноваційних технологій створюють сприятливі умови для розвитку бізнесу та залучення інвестицій в економіку області.

Налагодження діалогу між владою бізнесом та об'єднаннями підприємців та напрацювання нових рішень щодо розвитку підприємництва в регіоні.

Завдання 1.1. Покращення регуляторного середовища

Зміст заходів:

- здійснення перегляду діючих регуляторних актів обласного рівня
- проведення дослідження потреб МСП та запровадження щорічного опитування підприємництва області, зокрема для вимірювання „індексу задоволеності” суб'єктів підприємництва;
- здійснення моніторингу змін законодавчо-нормативної бази, що регулює розвиток підприємництва, питання державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності та надання пропозицій центральним органам виконавчої влади щодо її вдосконалення;
- моніторинг ефективності роботи місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування, відповідальних за видачу зазначених документів, та центрів надання адміністративних послуг, зокрема шляхом регулярного опитування підприємців щодо якості послуг;
- діджиталізація сервісів;
- злагодженість роботи з правоохоронними органами, оптимізація порядку проведення перевірок контролюючими органами.

Завдання 1.2. Сприяння підвищенню ефективності діалогу бізнесу та влади

Зміст заходів:

- сприяння діяльності ради підприємців при ОДА, у тому числі в частині забезпечення участі представників у розгляді питань розвитку підприємництва;
- залучення представників малого та середнього бізнесу до участі в розробці регіональних документів політики з питань розвитку малого та середнього бізнесу, у тому числі на рівні об'єднаних територіальних громад;
- регулярна підготовка та оприлюднення органами влади звітів та іншої інформації про свою діяльність із розвитку МСП, у тому числі звітів з імплементації стратегічних документів щодо розвитку МСП;
- проведення публічних громадських слухань з питань розвитку МСП з широким залученням представників громадянського суспільства, бізнесу та бізнес-асоціацій;
- проведення регулярних зустрічей представників влади та бізнесу у формі неформального спілкування (ділові сніданки)
- щорічне проведення форумів для МСП (як загального спрямування, так і тематичні – інвестиційні, галузеві)
- організація навчальних програм професійного розвитку для лідерів бізнес-об'єднань

Очікувані результати:

- сприятливий бізнес-клімат;
- активізація співробітництва влади, бізнесу, громадських організацій;
- покращення доступу до якісних послуг із розвитку бізнесу;
- орієнтація молоді на започаткування власної справи;
- задоволення потреб роботодавців у кваліфікованій робочій силі;
- створення нових робочих місць.

Індикатори:

- оцінка бізнес-клімату в регіоні (Джерело даних: дані опитування підприємств, проведених НБУ);
- оцінка бізнесом/представниками органів влади ефективності наявних механізмів взаємодії між бізнесом та владою (Джерело даних: опитування МСП);
- кількість засідань ради підприємців при ПОДА, громадських слухань із питань розвитку МСП, круглих столів, виставок, семінарів та конкурсів із питань підприємництва (Джерело даних: Полтавська ОДА, дані бізнес-асоціацій);
- кількість малих і середніх підприємств та фізичних осіб підприємців;
- кількість створених робочих місць;
- темп зростання обсягів експорту товарів та послуг Полтавської області;
- рівень працевлаштування безробітних після професійного навчання, %

- кількість осіб, охоплених бізнес-навчанням, осіб.

Досягнення операційної цілі 1.1 Покращення бізнес-середовища потребує вирішення таких завдань

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів
1.1.1 Налагодження конструктивного діалогу між владою та бізнесом	<p>покращення рівня інтерактивності та інформаційного наповнення сайтів місцевих органів влади;</p> <p>проведення регулярних консультацій між місцевою владою та бізнесом, об'єднаннями підприємців з актуальних питань ведення бізнесу тощо</p> <p>залучення представників бізнесу, бізнес-асоціацій до розробки та публічного обговорення стратегічних документів, рішень, що стосуються діяльності МСП</p> <p>налагодження дієвих зв'язків шляхом запровадження регулярних робочих зустрічей з регіональною Торгово-промисловою палатою України задля розвитку МСП регіону.</p>
1.1.2 Розвиток центрів надання адміністративних послуг, в тому числі в електронному форматі	<p>подальша розбудова центрів підтримки підприємництва на базі ЦНАПів, в т.ч в новостворених ОТГ</p> <p>подальша децентралізація повноважень з надання найбільш популярних адміністративних послуг та розширення повноважень органів місцевого самоврядування</p> <p>здійснення заходів щодо модернізації, розширення переліку адміністративних послуг, що надаються в електронній формі.</p> <p>створення єдиного інформаційного ресурсу (вебсайту) для суб'єктів підприємництва</p>
1.1.3 Професійне навчання	<p>проведення дня відкритих дверей на успішних підприємствах регіону</p> <p>запровадження навчальних програм ВУЗів відповідно до потреб бізнесу, передусім підготовка спеціалістів актуальних професій;</p>

	компенсація дефіциту кадрів шляхом запровадження програм спільного професійного навчання з технічними університетами за підтримки бізнес-асоціацій.
1.1.4 Покращення регуляторного середовища	здійснення перегляду діючих регуляторних актів обласного рівня моніторинг ефективності роботи місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування, відповідальних за видачу зазначених документів, та центрів надання адміністративних послуг, зокрема шляхом регулярного опитування підприємців щодо якості послуг

Операційна ціль 1.2. Полегшення доступу до фінансових ресурсів

Обов'язковою умовою успішного здійснення підприємницької діяльності є належна ресурсна база. Водночас, станом на сьогодні суб'єкти МСП регіону мають проблеми з доступом до фінансових, трудових, природних та інших ресурсів. На цей час можливості для фінансування розвитку суб'єктів МСП за рахунок власних коштів є досить обмеженими. Відтак, постає питання доступу до зовнішніх фінансових, у тому числі кредитних ресурсів.

Мале і середнє та мікро підприємництво для свого розвитку потребує залучення фінансових потоків на поповнення обігових коштів під невеликі проценти. Урядова програма, що почала діяти з лютого 2020 року, «Доступні кредити 5,7,9%» надає можливість бізнесу отримати пільгові кредити на придбання техніки, комерційних автомобілів, а також можливості рефінансування кредитів.

Одним із інструментів полегшення доступу до фінансових ресурсів є відшкодування з обласного бюджету частки кредиту за умови створення нових робочих місць.

Також відчувається брак кваліфікованих працівників як наслідок проблем, породжених якістю освіти, трудовою міграцією.

Завдання 1.2. Полегшення доступу МСП до ресурсів

Зміст заходів:

- створення єдиної інформаційної вебсторінки для суб'єктів підприємництва стосовно існуючих механізмів підтримки бізнесу (за рахунок державних, грантових програм тощо);
- запровадження дієвих інструментів підтримки бізнесу шляхом співфінансування з місцевих бюджетів;

• забезпечення виконання Програми розвитку малого та середнього підприємництва у Полтавській області в частині надання фінансової підтримки бізнесу за умови створення нових робочих місць

Очікувані результати:

- покращення доступу до банківських продуктів;
- підвищення рівня поінформованості суб'єктів підприємництва про можливості підтримки з боку міжнародних фінансових інституцій;
- створення нових робочих місць.

Індикатори:

- кількість тренінгів та інформаційних заходів, присвячених грантовим і кредитним можливостям, а також кількість представників МСП, які взяли участь у цих заходах (Джерело даних: Полтавська ОДА, звітність суб'єктів, які надають послуги);
- обсяги фінансових ресурсів, акумульованих фондами підтримки підприємництва регіону (джерело: Полтавська ОДА);
- кількість МСП, які отримали фінансування з альтернативних (небанківських) джерел (Джерело даних: опитування МСП).
- кількість студентів, які пройшли виробничу практику на підприємствах області (Джерело даних: ВНЗ та ПТНЗ);
- кількість студентів, які залишилися працювати на підприємствах після проходження практики (Джерело даних: опитування МСП);
- кількість підприємств, створених молоддю після участі в тренінгах (Джерело даних: опитування МСП);
- обсяги фінансової підтримки бізнес-проектів МСП за рахунок коштів обласного та місцевих бюджетів (Джерело даних: Полтавська ОДА)
- кількість створених робочих місць.

Досягнення операційної цілі 1.2 Полегшення доступу до фінансових ресурсів потребує вирішення завдань:

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів
1.2.1 Збільшення фінансово-кредитної підтримки МСП	збільшення обсягів фінансово-кредитної підтримки МСП шляхом часткового відшкодування суми кредиту
	сприяння реалізації програми фінансової державної підтримки бізнесу „Доступні кредити: 5-7-9%”
	формування мережі місцевих фондів підтримки МСП
	запровадження фінансування стартапів

	<p>обмін інформацією про найкращі практики підтримки бізнесу на місцевому та регіональному рівнях з метою більш ефективного використання повноважень та фінансових ресурсів, що надаються місцевим органам влади в рамках децентралізації.</p>
	<p>сприяння створенню регіональної мережі неформальних інвесторів (бізнес-ангелів)</p>
	<p>передбачити в обласному та місцевих бюджетах надання фінансової підтримки підприємствам, які активно здійснюють еко- та енергоефективний спосіб ведення діяльності, утилізують відходи та впроваджують заходи запобігання негативному впливу на навколишнє природне середовище</p>
<p>1.2.2 Підвищення поінформованості про доступ до фінансових ресурсів міжнародних інституцій</p>	<p>проведення освітніх заходів щодо можливостей отримання фінансової підтримки з боку міжнародних фінансових інституцій;</p> <p>підвищення рівня інформаційного забезпечення про діючі програми підтримки як на державному, так і регіональному рівнях;</p> <p>надання допомоги центрами підтримки підприємців - початківців стосовно підготовки документів для отримання фінансово-кредитної підтримки;</p> <p>сприяння доступу стартапів до фінансування в рамках міжнародних програм розвитку</p> <p>проведення тренінгів для МСП із підготовки грантових та кредитних заявок.</p>

Операційна ціль 1.3 Популяризація підприємницької культури

Актуальним є розвиток нових напрямів діяльності підприємців та вирішення проблем зайнятості населення.

Набуває широкого застосування соціальне підприємництво.

Полтавщина є одним із перших регіонів України, де зароджувалось

соціальне підприємництво (СП), в класичному його вигляді, що успішно розвивається й наразі, залучаючи нові інвестиції, створюючи нові робочі місця, вирішуючи соціальні та екологічні проблеми громад. Експерти та консультанти СП, – є практиками створення та впровадження СП в інших регіонах країни та країн Східної Європи і Азії, досвід яких варто використовувати.

В умовах активного впровадження процесу децентралізації в нашій країні, закономірним є збільшення кількості завдань, що постануть перед органами місцевого самоврядування, до вирішення яких не всі відразу будуть готові, не всі матимуть оптимальні та апробовані механізми їх вирішення. Значна частина завдань перебуватиме у площині соціальної сфери, де саме СП може стати ефективним інструментом у вирішенні локальних соціальних викликів та актуальних проблем громад, при цьому створюючи нові робочі місця, генеруючи потужні фінансові капітали та інвестиції, як в місцеві, так і в обласний та державний бюджети.

СП в країнах Західної Європи та Америки вже давно зарекомендувало себе як ефективна соціальна інновація, яка ставить за мету вирішення нагальних потреб соціуму, або попередження типових проблем суспільства (бідність, адитивна поведінка, нерівномірність в розподілі капіталу та ін.), використовуючи бізнес модель. Відтак, на сьогоднішній день, інтерес до соціальних інновацій, розвитку СП в Україні в цілому, від міжнародних інституцій та програм, постійно зростаючий. Відкрита популяризація, підтримка та розвиток СП в Полтавській області, може сприяти додатковій інвестиційній відповідності регіону до цілей потенційних міжнародних інвесторів.

Сьогодні на Полтавщині успішно працює громадська спілка «Соціальне підприємство «Навчально-виробничий центр», діяльність якого спрямована на працевлаштування осіб, які опинились в скрутних життєвих обставинах та звільнилися з місць позбавлення волі. Цей досвід має позитивний результат та поширюється на території України.

Очікувані результати:

- підвищення рівня економічної та фінансової грамотності підприємців;
- підвищення рівня поінформованості суб'єктів підприємництва про можливості підтримки з боку міжнародних фінансових інституцій;
- зростання кількості працевлаштованих вразливих категорій (учасників АТО, членів їх сімей тощо).

Індикатори:

- кількість новостворених ФОП, підприємств малого і середнього бізнесу, в тому числі вразливих груп;
- кількість осіб, охоплених бізнес-навчанням, осіб;
- кількість діючих суб'єктів соціального підприємництва
- створення єдиного вікна для надання консультаційних, фінансових та освітніх послуг.

Досягнення операційної цілі 1.3 Популяризація підприємницької культури та розвиток підприємницьких навичок потребує вирішення завдань:

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів
1.3.1 Поширення інформації для бізнесу про підприємницькі навички	<p>проведення навчальних семінарів для суб'єктів малого і середнього підприємництва щодо вдосконалення навиків ведення бізнесу, а також змін у законодавстві з питань розвитку підприємництва</p> <p>створення освітньої платформи для орієнтації молоді на започаткування власної справи</p> <p>активізація процесу передачі здобутків науки до сфери підприємництва</p> <p>залучення успішних підприємців до проведення безкоштовних професійних навчань, тренінгів</p> <p>проведення на постійній основі інформування підприємців про наявні можливості підтримки, а також заохочення населення до підприємницької діяльності</p> <p>покращення доступу до професійних консультаційних послуг, таких, як запровадження систем управління якістю, технологій, менеджменту, обліку, лідерства тощо</p> <p>проведення навчання підприємницьким навичкам та закладення основ культури підприємництва</p> <p>проведення конкурсів бізнес-ідей для підприємців-початківців.</p> <p>впровадження та розвиток цифрового підприємництва, стимулювання розвитку цифрових інфраструктур.</p>
1.3.2 Сприяння розвитку соціального підприємництва	вивчення можливостей запровадження та функціонування соціальних підприємств для працевлаштування вразливих категорій громадян, в тому числі внутрішньо переміщених осіб та учасників антитерористичної операції,

	запровадження транзитних робочих місць для молоді з метою набуття нею досвіду
	розвиток соціального шкільного підприємництва
	створення каталогу соціальних підприємств регіону

Операційна ціль 1.4 Розвиток підприємницьких навичок та покращення кадрового забезпечення МСП

Поліпшення кадрового забезпечення МСП може відбуватись як за рахунок покращення пропозиції кадрів, так і шляхом стимулювання молоді до самозайнятості, тобто до молодіжного підприємництва.

Поліпшення кадрового забезпечення можливе за умови розвитку партнерських зв'язків між освітніми установами області і бізнесом. Наразі вже уведено навчальні програми, що відповідають запитам бізнесу.

Крім того, головним має стати практична складова підготовки фахівців, яка спрямована на формування схильності молоді до самозайнятості та створення власного бізнесу.

Залучення молоді до підприємницької діяльності є важливим інструментом її самореалізації в економічній сфері.

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів
1.4.1 залучення молоді, внутрішньо переміщених осіб, соціально незахищених категорій до підприємництва	проведення освітніх заходів для підвищення рівня підприємницької освіти населення
	інтеграція підприємницького стилю у навчальні програми шкіл та вищих навчальних закладів
	створення дистанційної платформи доступу до консультацій, фахових експертиз тощо
	проведення „Днів відкритих дверей» на успішних підприємствах регіону”
	проведення відкритих лекцій та спеціальних інформаційних подій для молоді за участі успішних підприємців Полтавщини, відомих українських та іноземних бізнесмен
1.4.2 забезпечення кадрами	поширення інформації серед суб'єктів малого і середнього підприємництва про наявні програми підтримки підприємництва, освітніх заходів та стажування з метою сприяння їх господарської діяльності та підвищення компетенції і кваліфікації.

	проведення конкурсів бізнес-ідей для підприємців-початківців
	проведення заходів із залученням успішних представників малого і середнього підприємництва.
	налагодження діалогу між підприємствами та ВНЗ щодо забезпечення робочими місцями випускників
	організація виробничого навчання студентів на підприємствах
	проведення рекламної кампанії з метою заохочення підприємців брати на практику студентів ВНЗ та ПТНЗ

Очікувані результати:

- підвищення рівня знань, навичок суб'єктів господарювання щодо ведення бізнесу;
- кількість студентів, які пройшли виробничу практику на підприємствах області (Джерело даних: ВНЗ та ПТНЗ);
- кількість підприємств, створених після участі в тренінгах (Джерело даних: опитування МСП)

Індикатори:

- кількість підприємств, створених молоддю після участі в тренінгах (Джерело даних: опитування МСП);
- збільшення кількості успішних бізнесів;
- збільшення кількості суб'єктів підприємництва, створення нових робочих місць;
- кількість студентів, які пройшли виробничу практику на підприємствах області (Джерело даних: ВНЗ та ПТНЗ);
- оцінка рівня ділової активності підприємств регіону (Джерело даних: Аналітичний звіт Національного банку України «Ділові очікування підприємств області»).

5.2. Стратегічна ціль 2 КОНКУРЕНТОСПРОЖНЕ МАЛЕ І СЕРЕДНЄ ПІДПРИЄМНИЦТВО

Стратегічна ціль 2 КОНКУРЕНТОСПРОЖНЕ МАЛЕ І СЕРЕДНЄ ПІДПРИЄМНИЦТВО		
Операційна ціль 2.1.	Операційна ціль 2.2.	Операційна ціль 2.3.
Розбудова ефективної інфраструктури підтримки МСП	Сталий розвиток креативних індустрій та туризму	Розвиток підприємництва у сільських/селищних ОТГ

Операційна ціль 2.1 Розбудова ефективної інфраструктури підтримки МСП

Об'єкти інфраструктури підтримки МСП є важливим інструментом реалізації політики сприяння розвитку МСП. За допомогою їхнього посередництва надається пряма підтримка бізнесу. Такі об'єкти можуть належати не лише до державної, але й до приватної власності.

В області зареєстровано 79 об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва. Однак їх діяльність неефективна та більшість з них існує лише на папері.

Основними напрямками сприяння розвитку підприємництва є створення: системи інформаційного та консультаційного обслуговування малого підприємництва, зокрема бізнес-центрів та центрів розвитку малих підприємств, бізнес-інкубаторів, виробничих та технологічних парків; навчальних центрів з підготовки та перепідготовки спеціалістів для роботи на малих підприємствах, формування економічних знань і набуття практичних навичок роботи в умовах ринкової економіки; системи підготовки підприємців-початківців, підготовки та підвищення кваліфікації управлінських кадрів сфери підприємництва.

Очікувані результати:

- зростання прямих ділових контактів між представниками бізнесу конкурентоспроможних секторів економіки області;
- кількість установ екосистеми підтримки підприємництва;
- розширення можливостей для бізнесу на отримання бізнес знань;
- створення системи навчання, отримання консультацій та менторської підтримки
- створення нових робочих місць.

Індикатори:

- наявність єдиного інформаційного ресурсу (Джерело даних: Полтавська ОДА);
- наявність системи онлайн консультацій на базі центру підтримки бізнесу та ЦНАПів (Джерело даних: Полтавська ОДА);

- кількість фактично діючих об'єктів інфраструктури підтримки МСП, у тому числі створених із залученням приватних коштів (Джерело даних: Полтавська ОДА);
- кількість МСП, які скористались послугами об'єктів інфраструктури підтримки МСП (Джерело даних: опитування МСП регіону);
- кількість створених об'єктів інфраструктури підтримки МСП, у тому числі консультаційних пунктів на базі ЦНАПів (Джерело даних: Полтавська ОДА);
- кількість створених об'єктів інфраструктури підтримки МСП, які функціонують із залученням приватних коштів (Джерело даних: Полтавська ОДА).

Досягнення операційної цілі 2.1 потребує вирішення таких завдань:

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.2.1. Розбудова інфраструктури підтримки бізнесу (бізнес-інкубатори, профінкубатори, центри, фонди, асоціації тощо)	сприяння у створенні нових та розвитку діючих об'єктів підтримки підприємництва, зокрема в новостворених ОТГ
	підготовка кадрів для суб'єктів малого і середнього підприємництва в бізнес-інкубаторах та бізнес-центрах області
	створення платформ для діалогу представників різних сегментів бізнесу.
	створення центрів підтримки підприємництва (ЦПП) на базі ЦНАП у вигляді безкоштовного отримання інформації та консультацій для підприємців, а також для осіб, які планують започаткувати власну справу/отримати фінансування
	організація надання консультативних та юридичних послуг
	налагодження ефективної взаємодії з бізнесом, який може здійснювати ефективне менторство
	сприяння розвитку галузевих та бізнес-асоціацій, інституцій

	<p>підтримки бізнесу</p> <p>проведення комунікаційної кампанії в медіа, проведення заходів, присвячених Дню підприємця</p> <p>розробка та впровадження вищими навчальними закладами навчальних програм з соціального підприємництва задля розвитку підприємницьких навичок та соціальної відповідальності, зокрема, у молоді започаткування шкільного соціального підприємництва</p> <p>сприяння співробітництву об'єктів інфраструктури підтримки бізнесу з вищими навчальними закладами</p>
2.2.2. Розвиток екосистеми підтримки бізнесу	<p>сприяння та розвитку кластерів та отримання доступу вітчизняних кластерів до програм підтримки ЄС (COSME, Horizon 2020 тощо)</p> <p>підвищення рівня поінформованості та проведення навчання представників промислових підприємств щодо кластерів та можливостей, що відкриваються для їхніх учасників.</p> <p>поширення кращих практик діяльності бізнес-об'єднань, асоціацій та програм підтримки МСП</p> <p>розробка інтерактивного онлайн-ресурсу, на якому буде представлено всіх учасників екосистеми</p>
2.2.3 Підтримка програм для стартапів	<p>створити інкубатори для стартапів при вищих навчальних закладах регіону</p> <p>запровадження програм і структур преінкубації та акселерації підприємництва, проведення курсів підготовки підприємців; створення «підприємницьких гаражів» для студентів, спільних</p>

	мереж із промисловістю та випускниками
--	--

Операційна ціль 2.2. Сталий розвиток креативних індустрій та туризму.

Регіон має достатній потенціал для належного розвитку внутрішнього туризму, проте суттєво відстає від провідних регіонів країни за рівнем розвитку туристичної інфраструктури та якості туристичних послуг.

Поряд із традиційними видами туризму, перспективними є також нові види туризму – сільський, екологічний (зелений), лікувально-оздоровчий, реабілітаційний, велосипедний, водний та ін.

Креативність є ключовим вектором для суспільства, заснованого на знаннях та економіці, що робить свій внесок у мікро-, малий та середній бізнес, культуру, мистецтво, а також всі сфери суспільного життя, що сприяє стабільному розвитку туристичної дестинації. Саме тому питання розвитку креативних індустрій є вкрай важливим.

Креативні індустрії впливають на формування доходів бюджету, створення додаткових робочих місць, експортні надходження, інвестиційну привабливість, розвиток інтелектуального капіталу, всебічний розвиток внутрішнього туризму на Полтавщині.

Очікувані результати:

- розвиток мікро-, малого та середнього бізнесу, який працює в галузі надання туристичних та супутніх послуг;
- розвиток художніх народних промислів та виробництва сувенірної продукції;
- розвиток сільського зеленого, промислового та подієвого туризму;

Індикатори:

- кількість представників мікро-, малого та середнього бізнесу у сфері туризму та креативних індустрій у регіоні;
- кількість об'єктів туристичної гостинності (новостворених або приведених у відповідність до сучасних вимог);
- збільшення обсягу місцевих податків;
- забезпечення зайнятості населення.

Досягнення операційної цілі 2.2 потребує вирішення таких завдань:

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.3.1. сприяння розвитку підприємництва у туристичній сфері	проведення моніторингу інвестиційних пропозицій щодо розбудови туристичної інфраструктури у регіонах та розвиток нових видів туризму, зокрема реабілітаційного, медичного;

	<p>проведення моніторингу зон рекреації, що можуть бути використані для внутрішнього туризму;</p>
	<p>залучення інвестиційних проєктів у сфері туризму та курортів у міжнародних ярмарках інвестиційних проєктів</p>
	<p>об'єднання зусиль органів державної влади та органів місцевого самоврядування, представників туристичного бізнесу та інститутів громадянського суспільства для популяризації туристичного потенціалу області в країні та за кордоном</p>
	<p>проведення освітніх заходів щодо підприємницьких ініціатив у туристичній сфері</p>
	<p>проведення заходів з метою сприяння розвитку сільського зеленого, промислового та ділового туризму</p>
<p>2.3.2 популяризація підприємництва у туристичній сфері</p>	<p>залучення місцевого населення до популяризації та розвитку туризму</p> <p>формування інформаційної бази товарів, сувенірної продукції та народних художніх промислів, виробництво яких здійснюється на території області та розміщення на вебресурсі облдержадміністрації</p> <p>розвиток подієвого туризму. Організація та проведення масових заходів та подій в області: конференцій, форумів, симпозіумів, презентацій, виставок, семінарів, фестивалів, ярмарків, культурно-мистецьких заходів, спортивних масових заходів, а також підготовка та супровід заявок, у тому числі міжнародних, на право проведення заходів ділової гостинності (конференцій, форумів, конгресів, презентацій, виставок, семінарів)</p>

	популяризація закладів індустрії гостинності, розташованих в області
--	--

Операційна ціль 2.3 Розвиток підприємництва у сільських/селищних ОТГ

Соціально - економічний розвиток області неможливий без використання й подальшого нарощення підприємницького та соціально-культурного потенціалу об'єднаних територіальних громад. Майбутнє сільського господарства та харчової промисловості області, а також сільських територій може бути дуже перспективним завдяки очікуваному тривалому зростанню світової торгівлі сільськогосподарською продукцією.

З початку впровадження реформи децентралізації в Полтавській області створено 54 об'єднані територіальні громади, які об'єднали у своєму складі 201 місцеву раду, а це – 40,0% від їх загальної кількості по області (503). Площа, охоплена громадами, становить 10,6 тис. км² або 36,9% від загальної площі області (28,8 тис км²). Чисельність населення в об'єднаних територіальних громадах – близько 0,631 млн осіб або понад 45,7% від загальної чисельності населення області (1,4 млн осіб).

Розвиток сільських територій повинен врахувати місцеві потреби і стимулювати місцеві ініціативи, що позитивно вплине на створення нових робочих місць, розвитку різноманітних форм підприємницької діяльності на селі, так і в сільському господарстві, а також покращенню інфраструктури, підвищенню якості життя у сільській місцевості, наповненню місцевих бюджетів, збалансованому територіальному і сталому розвитку сільської місцевості.

Це досягатиметься за рахунок надання прямої правової і фінансової підтримки та зміцнення потенціалу сільських територіальних громад. Зокрема, мета політики полягає в тому, щоб зробити основні послуги більш доступними для сільського населення, розвинути диверсифіковані види діяльності та інфраструктуру для сільського туризму, покращити вміння та навички сільського населення, підвищити його обізнаність щодо необхідності інтеграції процесів місцевого розвитку, а також зберегти місцеві традиції і культурну спадщину.

Очікувані результати:

- створення нових робочих місць;
- забезпечення населення області сільгосппродукцією власного виробництва.
- забезпечення населення області сільгосппродукцією власного виробництва;
- зниження рівня енергоємності готової одиниці продукції

Індикатори:

- обсяги виробництва валової сільськогосподарської продукції;
- кількість створених в сільській місцевості робочих місць;
- кількість діючих та новостворених сільськогосподарських кооперативів;

- кількість виробників органічних видів продукції;
- частка сільськогосподарських угідь під органічним виробництвом у загальній площі сільськогосподарських угідь, %;
- площа земель органічного виробництва, тис. га.

Досягнення операційної цілі 2.4 потребує вирішення таких завдань:

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.4.1 Розвиток самозайнятості та підприємництва на селі	<p>інформаційна - консультаційна допомога МСП в реєстрації та веденні поточної діяльності бізнесу</p> <p>розміщення інформації на сайтах сільських, селищних рад, ОТГ про вільні земельні ділянки, що пропонуються в оренду</p> <p>спрощення процедур підключення МСП до електро- та інших мереж у частині повноважень місцевої влади</p> <p>створення умов для адаптації та розвитку власної справи учасників бойових дій та внутрішньо переміщених осіб, які зареєстровані на території ОТГ Полтавської області.</p>
2.4.2 Підвищення конкурентоздатності	<p>проведення заходів з промоції товарів, що виробляються в ОТГ, та послуг рекреаційного, «зеленого» туризму</p> <p>проведення інформаційних кампаній, семінарів, форумів</p>

5.3 Стратегічна ціль 3. НОВІ РИНКИ ЗБУТУ

Стратегічна ціль 3. НОВІ РИНКИ ЗБУТУ		
Операційна ціль 3.1.	Операційна ціль 3.2.	Операційна ціль 3.3.
Підвищення ділової активності підприємців	Розвиток екоспрямованого підприємництва	Інвестиційна привабливість. Сприяння експорту

Оперативна ціль 3.1. Підвищення ділової активності підприємців

Рейтинг легкості ведення бізнесу (*Doing Business*), визначає якість правил регулювання підприємницької діяльності, що підвищують чи обмежують ділову активність. За регіональним рейтингом *Doing Business* Полтавська область знаходиться на 13 місці (294 бали). Четвірка лідерів: Вінницька область (334 бали), Івано-Франківська (332 бали), Житомирська (313 балів), м. Київ (311 балів).

Оцінка легкості ведення бізнесу, яка здійснюється за шістьма показниками, зокрема створення підприємства (16 місце), одержання дозволів на будівництво (25 місце), оформлення земельної ділянки (4 місце), приєднання до електромереж (5-6 місце), сплата місцевих податків (9-14 місце), надання електронних сервісів (16-20 місце), зазначає проблемні напрямки, які потрібно коригувати та розвивати.

В області спостерігається різний рівень підприємницької активності населення. Кількість зареєстрованих суб'єктів підприємництва в основному сконцентрована в містах та навколо міст обласного значення. Найменша кількість суб'єктів підприємництва спостерігається у Чорнухинському, Оржицькому, Козельщинському районах. Цьому сприяють як макроекономічні процеси, так і посилення спроможності частини територіальних громад за рахунок об'єднання, отримання більше повноважень та переходу на прями відносини з державним бюджетом в процесі децентралізації. Отже, завданням регіональної політики є напрацювання ефективного механізму стимулювання економічного розвитку територій з використанням їх власного потенціалу та створення умов для комфортного ведення підприємництва

Очікувані результати:

- покращення рейтингу області за показником „Ділова активність підприємств”;
- розвиток МСП, фермерських господарств, сімейного бізнесу;
- розвиток ділових зв'язків;
- підвищення рівня зайнятості населення

Індикатори:

- оцінка бізнес-клімату в регіоні (Джерело даних: дослідження НБУ);
- кількість представників мікро-, малого та середнього бізнесу
- кількість нових робочих місць;
- збільшення обсягу місцевих податків

Досягнення операційної цілі 3.1 потребує вирішення таких завдань:

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
3.1.1 сприяння легкості ведення бізнесу	<p>сприяння спрощенню доступу до природних, енергетичних та інших ресурсів, необхідних для забезпечення діяльності підприємців;</p> <p>проведення діалогу з органами місцевого самоврядування щодо зменшення часових втрат на отримання дозволів та переведення їх в електронний формат;</p> <p>створення онлайн платформи ринку збуту продукції регіонального виробництва</p> <p>розміщення корисної інформації на порталі для підприємців та соціальних мережах, забезпечивши онлайн зв'язок з проблемних питань</p> <p>постійне оновлення інформації про вільні площі та земельні ділянки, які можуть використовуватися бізнесом</p>
3.1.2 Забезпечення підприємців корисною інформацією	<p>проведення інформаційно-просвітницьких кампаній, зокрема тренінгів, в тому числі в онлайн режимі</p> <p>залучення до співпраці бізнес-асоціацій</p> <p>сприяння розвитку підприємництва у сільській місцевості (фермерські господарства, сільськогосподарські кооперативи тощо)</p>

Оперативна ціль 3.2 Розвиток екоспрямованого підприємництва

Сучасний стан суспільства формується на основі глобальної екологізації, що являється фундаментом його стійкого розвитку. Бізнес, що є екологічно орієнтованим виступає одним із перспективних шляхів покращення екологічного стану, вирішення проблем раціонального використання природних ресурсів та підвищення добробуту громадян. Екологічне підприємництво є формою підприємницької діяльності, що спрямоване на задоволення еколого-економічних потреб за рахунок продуктів, у загальній корисності яких визначальне значення має екологічна корисність. На сьогодні цей сегмент невеликий і включає у себе продукти екологічного підприємництва, зокрема це широкий спектр товарів та послуг: розробка та продаж енерго- та ресурсозберігаючих технологій; переробка відходів; виробництво екологічно чистих продуктів харчування та інших товарів; екотуризм та створення екоресторанів.

Очікувані результати:

- покращення екологічного стану, вирішення проблем раціонального використання природних ресурсів;
- розвиток екологічного підприємництва;
- виробництво екологічно чистих продуктів харчування;
- розвиток мережі відновлюваних альтернативних джерел енергії;
- розвиток ринку енергозберігаючих технологій та послуг, впровадження енергоефективного обладнання.

Індикатори:

- кількість об'єктів на території області з використанням альтернативної енергетики;
- кількість суб'єктів підприємництва, що є виробниками органічної продукції
- кількість органічних торгових марок в області
- частка енергії, виробленої з відновлювальних джерел, у загальному кінцевому споживанні енергії, %;

Для досягнення операційної цілі 3.2 пропонуються такі завдання:

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
3.2.1.Сприяння розвитку екобізнесу	надання консультаційної та інформаційної допомоги для розвитку нових сфер бізнесу;
	створення онлайн інформаційного центру із зазначенням екозон для відпочинку туристів
	надання фінансової підтримки підприємствам, які активно

	здійснюють еко- та енергоефективний спосіб ведення діяльності, утилізують відходи та впроваджують заходи запобігання негативному впливу на навколишнє природне середовище;
	проведення професійної підготовки МСП з питань запровадження нових технологій, охорони навколишнього природного середовища, здоров'я і безпеки;
	проведення інформаційно-просвітницьких кампаній, зокрема тренінгів та мотиваційних зустрічей з органами місцевого самоврядування, громадського сектору, суб'єктами господарської діяльності щодо впровадження екологічного бізнесу
	запровадження освітніх програм про новітні харчові технології
3.2.2. Підтримка розвитку підприємництва у сфері альтернативних джерел енергії	проведення професійної підготовки МСП з питань запровадження нових технологій, застосування альтернативних джерел енергії
	підтримка реалізації проектів щодо виробництва енергії з нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії, впровадження енергоефективних технологій і обладнання
	популяризація застосування енергозберігаючих, енергоефективних технологій та альтернативних джерел енергії

Операційна ціль 3.3 Інвестиційна привабливість. Сприяння експорту

Інвестиційна привабливість має велике значення для формування економічної діяльності на регіональному й місцевому рівнях. Економічний розвиток регіонів і конкретних громад великою мірою залежить від належної оцінки наявного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг, здатності залучати інвестиції.

Основною метою реалізації операційної цілі забезпечення гідної ідентифікації Полтавщини у міжнародному співтоваристві шляхом проведення промоцій щодо економічного, інвестиційного, інноваційного потенціалу та стабільності регіонального бізнесклімату серед вітчизняних та іноземних партнерів на основі системного маркетингу та створення промоційного продукту.

Комплекс дій, спрямованих на створення позитивного інвестиційного іміджу області, дасть можливість суттєво підвищити шанси регіону залучити в економіку додаткові зовнішні ресурси.

Очікувані результати:

- зростання прямих ділових контактів між представниками бізнесу конкурентоспроможних секторів економіки області та потенційно зацікавленими іноземними партнерами;
- активізація міжнародного співробітництва в рамках існуючих міжрегіональних угод та договорів двостороннього співробітництва з перспективними регіонами країн світу;
- зростання внутрішніх і зовнішніх інвестицій до регіональної економіки;
- розширення географії експорту та збільшення кількості експортерів;
- розширення структури підтримки інвесторів та експортерів;
- зростання зовнішнього попиту на місцеві бренди/торгові марки;
- створення системи професійного навчання, що включає професійну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації працюючих;
- створення нових робочих місць.

Індикатори:

- кількість підприємств з іноземними інвестиціями;
- кількість малих і середніх підприємств;
- питома вага обсягів реалізованої продукції малими і середніми підприємствами;
- темп зростання обсягів залучених іноземних інвестицій у порівнянні з попереднім періодом;
- кількість створених робочих місць, в тому числі учасниками індустриальних парків;
- темп зростання обсягів експорту товарів та послуг Полтавської області;
- збільшення кількості зовнішньоекономічних партнерів.

Заходи, спрямовані на реалізацію завдань:

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
3.3.1 сприяння розвитку інвестиційного потенціалу підприємців	<p>сприяння МСП щодо участі у виставках, ярмарках, що проводяться в Україні та за її межами</p> <p>проведення навчань для підприємців прийомам і методам міжнародного бізнесу</p>

	поширення інформації про сучасні та успішні бізнес-практики та типові помилки у здійсненні діяльності;
	оприлюднення інформації про експортні правила, процедури та сертифікацію продукції
	надання допомоги МСП в залученні наукових досліджень і розробок, а також у налагодженні зав'язків з іноземними та внутрішніми інвесторами, покращення доступу МСП до програм ЄС
3.3.2. Просування продукції та послуг місцевого бізнесу на нові ринки	формування промоційних каталогів продукції вітчизняних виробників
	залучення суб'єктів малого і середнього підприємництва до участі в українських та міжнародних форумах, семінарах, конференціях, виставках, ярмарках
	створення умов для активного просування та підтримки місцевого виробника
3.3.3 Маркетингова політика	сприяти поширенню в торгівельній мережі товарів з логотипом «Кращі товари Полтавщини», «Органічний продукт Полтавщини» та просування товарів в інші регіони;

6. Система моніторингу та оцінки результативності реалізації Стратегії

Інформація про систему моніторингу досягнення оперативної цілі щодо розвитку МСП подається в описовій формі та може містити:

- перелік індикаторів, що характеризують досягнення оперативної цілі;
- періодичність проведення моніторингу;
- перелік джерел даних для проведення моніторингу;
- формат подання результатів моніторингу;
- визначення робочої групи, відповідальної за систематичне проведення моніторингу.

Індикатори досягнення визначаються для всієї оперативної цілі, вони відображають розвиток сектора МСП на відповідній території, згідно з поставленими в цілі завданнями, і відповідають таким мінімальним критеріям:

- їх можна вимірювати або підраховувати;
- їх однаково розумітимуть різні люди в різний час;
- вони будуть позначати тільки один параметр;
- вони вимірюватимуться без невиправданих витрат і своєчасно.

Суб'єктами реалізації Стратегії також визначені: Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, представники суб'єктів підприємництва та інші приватні партнери, заклади вищої освіти, науково-дослідні установи, проекти та програми міжнародної технічної допомоги, громадськість. Передбачається системна участь зазначених суб'єктів на усіх етапах реалізації Стратегії.

Проведення моніторингу і оцінки результативності реалізації Стратегії розвитку МСП Полтавської області на 2021-2027 роки здійснюватиметься Департаментом економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, відповідальними виконавцями Стратегії та громадськістю.

Процес моніторингу Стратегії передбачатиме підготовку:

щорічних звітів про результати проведення моніторингу виконання плану заходів з реалізації Стратегії за відповідний період;

звіту з оцінки результативності реалізації Стратегії та планів заходів з її реалізації.

Звіт про результати моніторингу буде складатися шляхом порівняння фактичних значень індикаторів (показників) оцінки результативності виконання Стратегії з їх прогнозованими значеннями.

Моніторинг дасть змогу оперативно реагувати на зміни бізнес середовища, коригувати результати та ресурси – капітальні, так і людські, що використовуються для впровадження Стратегії.

Джерела інформації для проведення моніторингу визначаються змістом Стратегії та плану дій з її реалізації, вони також можуть містити офіційні дані Держстату, офіційні звіти органів влади та органів місцевого самоврядування, результати соціологічних опитувань.

Перелік індикаторів

на досягнення прогнозованих значень яких спрямована Стратегія

Назва показника	2018 рік	2021 рік	2027 рік
Місце регіону в загальноукраїнському рейтингу кількості підприємств середнього підприємництва у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення	3	3	3
Місце регіону в загальноукраїнському рейтингу	8	7	6

кількості створених підприємств малого підприємництва у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення			
Частка найманих працівників підприємств МСП у загальнообласному показнику, %	74,8	75	80,0
Місце області в рейтингу за результатами оцінки легкості ведення бізнесу (Doing Business)	13	12	5
отримання дозволів на будівництво	13	12	6
відкриття бізнесу	3	3	3
сплата місцевих податків	11	10	6
оформлення земельної ділянки під об'єктом нерухомості	22	20	6
приєднання до електромереж	21	19	10
Частка МСП в загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг), % до загального обсягу	55,6	57,0	61,0
Частка прибутку, отриманого МСП, % до загального обсягу	72,8	73,0	75,0

Звіт із результатами моніторингу має бути представлений усім основним зацікавленим сторонам, наприклад, шляхом публікації на офіційній сторінці облдержадміністрації.

7. Фінансове забезпечення Стратегії

Інструментом реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва на 2021-2027 роки у Полтавській області є Комплексна програма розвитку малого і середнього підприємництва у Полтавській області, на виконання заходів якої залучаються кошти обласного/місцевих бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Залучення бюджетних коштів здійснюватиметься через використання коштів обласного бюджету, а також бюджетів нижчого рівня з урахуванням конкретних територій реалізації заходів та проектів, передбачених Стратегією. Використання коштів обласного бюджету та бюджетів нижчого рівня здійснюватиметься в межах їх реальної фінансової спроможності. Обсяги відповідних бюджетних коштів конкретизуватимуться у щорічних програмах розвитку малого і середнього підприємництва.

Таблиця 1 **SWOT-матриця** стратегій забезпечення розвитку малих та середніх підприємств

«Сильні сторони-можливості»	«Сильні сторони-загрози»
<p>1. Використання географічного положення, наявних ресурсів для забезпечення сприятливого бізнес-клімату області.</p> <p>2. Залучення інвестицій для модернізації та підвищення технічного рівня малих та середніх підприємств.</p> <p>3. Впровадження інноваційних технологій внаслідок взаємодії кваліфікованих працівників та науковців.</p> <p>4. Розбудова інфраструктури підтримки бізнесу</p> <p>5. Банківський сектор, спроможний фінансувати МСП</p> <p>6. Зростаючий інтерес до енергоефективності</p> <p>7. Швидке зростання переробної промисловості</p> <p>8. Адаптація до стандартів ЄС</p> <p>9. Наявність продуктивних сільськогосподарських земель та потужних водних ресурсів</p>	<p>1. Врахування географічного положення при підвищенні конкурентоздатності підприємств.</p> <p>2. Зниження вартості сировини і матеріалів за рахунок використання українських природних ресурсів у їх виготовленні.</p> <p>3. Використання кваліфікованої робочої сили для створення продукції, що може конкурувати з імпортною</p> <p>4. Довготривалість отримання прав на земельні ділянки та висока вартість її оформлення</p>
«Слабкі сторони-можливості»	«Слабкі сторони-загрози»
<p>1. Спрощення процедури створення та проведення фінансової діяльності малих підприємств.</p> <p>2. Впровадження державних заходів розвитку технічних галузей для стимулювання росту кадрового потенціалу.</p> <p>3. Підвищення соціальних гарантій працездатного населення, що призведе до припинення відтоку кадрів;</p> <p>4. Використання сприятливих кредитних умов для залучення коштів в інноваційні технології, зниження енерго-, ресурсо затратності виробництв.</p> <p>5. Направлення діяльності бізнес-</p>	<p>1. Зміцнення конкурентних позицій на ринку праці.</p> <p>2. Використання інновацій у забезпеченні зниження енерго- та ресурсозалежності виробництв.</p> <p>3. Зменшення безробіття та збільшення рентабельності діяльності підприємств шляхом випуску конкурентної на міжнародному ринку продукції.</p> <p>4. Підвищення платоспроможності населення та притоку доходів підприємств шляхом стабілізації політичного та економічного середовища країни.</p>

кластерів на подолання проблем локальності ринків збуту та високої конкуренції	5. Спрощення процедури ведення бізнесу шляхом зменшення часу витраченого на отримання дозволів, забезпечення електронізації послуг
--	--

Таблиця 1. Результати аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища малого і середнього підприємництва в регіоні

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Легкість реєстрації підприємницької діяльності</p> <p>Конкурентна вартість трудового ресурсу</p> <p>Висококваліфіковані трудові ресурси</p> <p>Започаткування процесів ефективного регулювання</p> <p>Успіх в усуненні бар'єрів у торгівлі, адаптація до стандартів ЄС</p> <p>Покращення в сфері державних закупівель</p> <p>Великий внутрішній ринок</p> <p>Спрощена система оподаткування</p> <p>Вигідне географічне розташування країни</p> <p>Дистанційне навчання, в тому числі з питань підприємництва</p> <p>Участь громадськості у формуванні державної політики</p>	<p>Несприятлива макроекономічна ситуація</p> <p>Високий рівень корупції та регуляторного тиску</p> <p>Відсутність налагодженої координації між заінтересованими сторонами для задоволення потреб малого і середнього підприємництва</p> <p>Нерозвинута культура підприємництва</p> <p>Відсутність оцінки потреб малої середнього підприємництва в освітніх послугах</p> <p>Відсутність доступного та довготривалого фінансування</p> <p>Втрата виробничих потужностей, логістичні проблеми</p> <p>Низький рівень енергоефективності</p> <p>Низький рівень інтернаціоналізації малого і середнього підприємництва</p> <p>Високий рівень тіньової економіки</p> <p>Складності під час закриття підприємств</p> <p>Складності під час податкового адміністрування малого і середнього підприємництва</p> <p>Низький рівень купівельної спроможності населення</p>
Можливості	Загрози
<p>Підтримка з боку міжнародної спільноти</p> <p>Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, та інші угоди про вільну торгівлю</p> <p>Стратегія сталого розвитку "Україна 2020" та комплексна програма</p>	<p>Продовження геополітичної нестабільності на сході країни</p> <p>Повільне відновлення економіки або нові макроекономічні потрясіння</p> <p>Повільні темпи виконання програм реформування</p> <p>Непередбачувані зміни в законодавстві</p> <p>Соціальні заворушення</p>

<p>реформування</p> <p>Подальший розвиток системи публічних закупівель</p> <p>Участь у рамковій програмі ЄС з досліджень та інновацій “Горизонт 2020” та програмі ЄС “Конкурентоспроможність підприємств малого і середнього бізнесу (COSME) (2014-2020)”</p> <p>Повноцінне використання можливостей Європейської мережі підприємств</p> <p>Високі темпи зростання інформаційно-телекомунікаційних технологій та інформатизації</p> <p>Спроможність банківським сектором кредитувати суб’єктів малого і середнього підприємництва</p> <p>Підвищення рівня енергоефективності</p> <p>Підвищення рівня спроможності об’єднань підприємців</p> <p>Взаємодія заінтересованих сторін, які надають підтримку малому і середньому підприємництву</p>	
---	--

Таблиця 3 Сильні та слабкі сторони, можливості і загрози діяльності малих та середніх підприємств Полтавської області (на думку учасників робочої групи)

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансова самостійність. 2. Невеликий обсяг стартового капіталу. 3. Доступність кредитних ресурсів, простота процедури їх отримання (у випадку високого кредитного рейтингу позичальника). 4. Природні ресурси, придатні для різних видів підприємницького використання (земельні, водні, лісові та ін.). 5. Здатність адаптуватись до змін економічного середовища. 6. Здатність надавати послуги в невеликих обсягах у віддалених населених пунктах 7. Готовність розвивати нові напрямки бізнес-діяльності, налагоджувати випуск нової продукції і невеликими партіями 8. Наявність вільної робочої сили та кваліфікованого персоналу. 9. Наявність великої кількості продуктивних сільськогосподарських земель 10. Наявність донорських та інших програм міжнародної технічної допомоги 11. Швидке зростання переробної промисловості 12. Адаптація до стандартів ЄС (сертифікація продукції за європейськими стандартами) 13. Культурна спадщина та унікальний природний і рекреаційний потенціал, як база для розвитку туризму, в тому числі медичного 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Значні диспропорції у соціально-економічному розвитку територій 2. Негативні демографічні тенденції з поглибленням гендерного дисбалансу, наявність сільських територій з низькою щільністю населення 3. Брак кваліфікованих кадрів у найбільш затребуваних галузях та сферах, зокрема, технічних професій 4. Невідповідність наявної наукової, інноваційної та підприємницької інфраструктури сучасним потребам розвитку 5. Достатньо високий рівень безробіття. 6. Складність отримання дозвільних документів 7. Висока енерго-, ресурсозатратність виробництв. 8. Низька платоспроможність населення. 9. Відплив кваліфікованих кадрів. 10. Високий ступінь конкуренції. 11. Локальність ринків збуту. 12. Нестабільність доходів. 13. Соціальна незахищеність працівників. 14. Наявність квот на поставки певних категорій продукції вітчизняного виробництва на ринок ЄС 15. Значна концентрація компаній, монополій у певних сегментах ринку 16. Вразливість до змін в економіці та до змін попиту

<p>15. Розвиток сільського зеленого туризму</p> <p>16. Міжнародний досвід аграрного бізнесу</p> <p>17. Розвинутий агропромисловий комплекс, сформований на базі тваринництва та рослинництва, в тому числі органічного виробництва наявність значної кількості інвестиційних проєктів.</p> <p>18. Наявність промислових майданчиків, логістично привабливих для створення індустріальних та технологічних парків</p>	<p>17. Незахищеність дрібних товаровиробників в стосунках із національною торгівельною мережею</p> <p>18. Відсутність якісного туристичного продукту, його промоції, низький рівень розвитку туристичної мережі та надання послуг в сфері туризму.</p> <p>19. Низька якість транспортної інфраструктури.</p> <p>20. Невелика кількість продукції, що відповідає стандартам якості ЄС.</p>
--	---

Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Покращення бізнес-клімату в області за рахунок співробітництва з Європейським Союзом. 2. Залучення інвестицій в економіку області. 3. Позитивні зміни у законодавстві. 4. Державна політика, спрямована на стимулювання малого бізнесу. 5. Підвищення технологічного рівня малих підприємств. 6. Готовність до прийняття інновації. 7. Збільшення обсягу реалізації шляхом виходу на нові ринки. 8. Наявність державної програми «Доступні кредити 5,7,9%» 9. Розвиток бізнес-кластерів. 10. Зниження відсоткових ставок за кредитами 11. Наявність вільних площ для організації ведення бізнесу 12. Участь у програмах міжнародної технічної допомоги (Горизонт, COSME тощо) 13. Інформаційна підтримка щодо особливостей виходу на ринки ЄС (в т. ч. кращі практики) 14. Випередження обсягів попиту на 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Втрата конкурентоспроможності провідних секторів економіки, в яких працює МСП 2. Інфляційні очікування. 3. Подорожчання сировини і матеріалів. 4. Значні коливання обмінного курсу гривні. 5. Обмежені виробничі потужності. 6. Надмірний регуляторний тиск. 7. Загроза швидкого банкрутства. 8. Загрозливий ризик для інвестицій в Україну в міжнародних рейтингах. 9. Значні бюрократичні перепони в процесі реалізації інвестиційних проєктів. 10. Підвищення енергозалежності. 11. Нестабільність, зміни законодавчої та нормативно-правової бази.

<p>органічну продукцію над пропозицією</p> <p>15.Смарт-держава: розвиток електронних адміністративних послуг. Розвиток мережі публічних сервісів та послуг.</p> <p>16.Зростання зацікавленості населення у внутрішньому туризмі (курортно-рекреаційному, екологічному та сільському зеленому туризмі)</p> <p>17.Широкі можливості для розвитку рекреаційного підприємництва, зеленого туризму, ведення органічного землеробства, ягідництва, садівництва та рибальства.</p> <p>18.Формування системного підходу до поводження з відходами в регіоні</p>	<p>12.Ввезення дешевої імпортої продукції</p> <p>13.Можливе погіршення кон'юнктури світового ринку на продукцію, яка експортується з області</p>
---	--

ТАБЛИЦЯ 4. Окремі пропозиції щодо регіональної політики, які озвучили різні групи експертів:

<p>Державні органи влади, служби та агентства</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ розширення участі МСП у державних закупівлях ■ впровадження державних програм підтримки МСП (у т. ч. створення ефективної державної інфраструктури для підтримки МСП) ■ розробка навчальних програм ■ секторальні дослідження та відстеження реального стану МСП
<p>Аналітичні центри і громадські ініціативи</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ посилення ролі органів місцевого самоврядування ■ залучення коштів для програм підтримки започаткування бізнесу (в т. ч. інноваційного) ■ особлива увага політики на МСП, що працюють в інноваційних галузях та/або мають потенціал до зростання
<p>Бізнес-об'єднання</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ підтримка програм бізнес-освіти ■ усунення чинників, які стримують конкуренцію
<p>незалежні експерти</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ забезпечення доступу до дешевих кредитів ■ запровадження податкових канікул для новостворених МСП ■ спрощення процедури створення і ліквідації підприємств ■ спрощення процедури приватизації земельних ділянок ■ дієві гарантії прав інвесторів
<p>Місцеві органи влади</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ популяризація та стимулювання розвитку МСП серед населення

ТАБЛИЦЯ 5. Аналіз зацікавлених сторін у реалізації оперативної цілі щодо розвитку МСП обласного рівня

Зацікавлені сторони	Інтерес		Вплив	
1. Організації державного сектора, що працюють з розвитком підприємництва	високий		високий	
1.1. Обласна державна адміністрація	високий		високий	
1.2. Обласний Центр зайнятості	високий		високий	
1.3 Вищі навчальні заклади	високий			середній
2. Організації обласного рівня, що представляють інтереси МСП	високий		високий	
3. Організації обласного рівня, що надають послуги для МСП	високий		високий	
4. Інвестори та донорська спільнота	високий		високий	
5. Інші		низький		низький

ТАБЛИЦЯ 6. Окремі проблеми, на які вказували різні групи експертів:

Державні органи влади, служби та агентства	<ul style="list-style-type: none"> ■ часті зміни правил (підприємці завжди сприймають їх негативно) ■ неспроможність виконання законів України на місцевому рівні ■ відсутність достовірної статистики щодо стану МСП ■ розпорошеність відповідальності за підтримку МСП
Аналітичні центри і громадські ініціативи	<ul style="list-style-type: none"> ■ незахищеність права власності ■ слабкість та відсутність реального впливу бізнес-об'єднань
Бізнес-об'єднання	<ul style="list-style-type: none"> ■ нерозвиненість мереж “бізнес-для-бізнесу” і обмежений доступ до збуту ■ недостатній рівень бізнес- і маркетингових стратегій
Незалежні експерти	<ul style="list-style-type: none"> ■ нечесні умови конкуренції ■ складні процедури приватизації землі ■ недостатні гарантії для іноземних інвесторів
Місцеві органи влади	<ul style="list-style-type: none"> ■ нестабільність законодавства ■ складність умов ведення бізнесу

Показники для оцінювання досягнення оперативної цілі щодо розвитку МСП

Перелік показників, що характеризують досягнення оперативної цілі щодо розвитку МСП Стратегії розвитку Полтавської області на 2021- 2027 роки:

1. Кількість малих підприємств
2. Кількість середніх підприємств
3. Кількість фізичних осіб підприємців
4. Кількість найманих працівників у секторі МСП
5. Кількість зайнятих у секторі МСП
6. Темп зростання обсягів реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) суб'єктами МСП
7. Питома вага обсягів реалізованої продукції суб'єктами МСП у загальнообласному обсязі.
8. Питома вага суб'єктів МСП регіону, які спрацювали з позитивним результатом.
9. Кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення області.
10. Кількість середніх підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення області.
11. Кількість підприємств, що здійснюють експортну діяльність